

**Bijdrage aan de internetconsultatie
Wet Voorschriften vrijstelling leerplicht bij richtingbezwaren**

Wat vindt u van dit wetsvoorstel?

Het raakt mij diep. Ik zal uitleggen waarom.

Voor onze oudste kregen we bijna vijftientig jaar geleden een dikke brochure van de overheid over onderwijskeuzes. In die brochure stond: 'Vanaf vijf jaar moeten alle kinderen in Nederland naar school'. De vrijstellingsregeling vanwege richtingbezwaren werd in de brochure niet genoemd en was ons niet bekend. Internet zoals we dat nu kennen, bestond nog niet; we konden de Leerplichtwet er niet zelf gemakkelijk op naslaan. Daarom kozen we ervoor onze oudste in te schrijven op een school van een richting waartegen we overwegende bedenkingen¹ hadden, omdat een school van onze richting dusdanig ver weg was dat we een jong kind van vier niet dagelijks die reis wilden aandoen. Dat de grondslag van de school niet in lijn was met onze geloofsovertuiging merkten we duidelijk.

Na een jaar besloten we om ons kind dan toch maar in te schrijven op een school die toen wel overeenkwam met onze geloofsovertuiging. Dat betekende voor onze oudste echter lange reistijden. En met lang bedoel ik echt lang. Hij werd als eerste door de taxi gehaald en als laatste afgezet. Ongeveer anderhalf uur reistijd per dag, als het meezat. Pittig voor een kind van vijf. Door een verhuizing bleef deze situatie deels bestaan, maar de afstand was iets korter en de ouders carpoolden.

Tegen het einde van de basisschooltijd stonden we opnieuw voor een keuze. We bezochten alle informatieavonden van het voortgezet onderwijs binnen redelijke omtrek, spraken met directeurs en zetten de grondslagen op een rij. We wonen niet in de Randstad, dus de spoeling was dun. We stonden voor de keuze: vragen we van ons kind drie tot vier uur reistijd per dag (afhankelijk van het lesrooster en de aansluitingen binnen het openbaar vervoer) of zijn er kindvriendelijker mogelijkheden?

Inmiddels hadden we in de pers wel iets opgevangen over vrijstelling op grond van richtingbedenkingen. We zochten het tot op de bodem uit. Dit keer gingen we zelfs naar de universiteitsbibliotheek om niet alleen de Leerplichtwet te raadplegen, maar ook bronnen na te trekken die de bedoeling van de wetgever met de regeling duidelijk maakten (Handelingen van de Tweede Kamer). Dat was voor ons noodzakelijk. Immers, ons kind had al op school gezeten. Het werd echter duidelijk dat het de uitdrukkelijke bedoeling van de wetgever was dat ouders bij verhuizing en bij overgang naar voortgezet onderwijs ook een kennisgeving konden indienen als er geen school van hun richting was waarop het kind geplaatst zou kunnen worden.

Nu waren er twee dingen duidelijk: het aanbod van de scholen en onze rechten. Maar dat was nog niet alles. Want hoe logisch is het om kennis te geven van richtingbedenkingen en vervolgens je kind helemaal geen onderwijs in lijn met je geloofsovertuiging te geven? Dat is niet logisch. We moesten dus ook nadenken over de vraag: hoe moet het dan met het onderwijs? Thuisonderwijs hadden we als optie gehoord, maar dat doe je niet zo maar: starten bij het voortgezet onderwijs in plaats van het basisonderwijs. Daarom hebben we ook de mogelijkheden van afstandsonderwijs onderzocht. We zijn op een dag afgereisd naar de LOI in Leiderdorp om ons van hun aanbod op de hoogte te stellen.

¹ Dat is: bedenkingen die zo zwaar wegen dat, hadden we geweten van het wettelijk recht op vrijstelling, we het zeker niet op die school ingeschreven hadden.

We zijn naar een informatiemiddag van de Wereldschool geweest om te bezien of dat een optie was. Dit bevestigde wat wij al vermoedden: beide instituten zijn feitelijk openbaar onderwijs. We hadden nog een flink aantal maanden de tijd en hebben ons grondig ingelezen en verdiept in thuisonderwijs. Ook spraken we met onze oudste over de mogelijkheden. Hij zag thuisonderwijs wel zitten, maar voor mij voelde het als een zeer grote verantwoordelijkheid, zou ik dit wel kunnen? Uiteindelijk hebben we besloten om die weg in te slaan. Dat betekende wel dat ik moest stoppen als venoot binnen een VOF. Terugblikkend denk ik dat ik in de afgelopen vijftien jaar meer heb geleerd dan ik ooit had kunnen leren als ik ondernemer was gebleven. Onze oudste heeft veel van mij geleerd, maar ik heb ook minstens zoveel van hem geleerd. Ik heb het erg gewaardeerd om alles nog eens door te kunnen nemen en bovendien nieuweonderwerpen op te pakken zoals Latijn en Grieks. En om te leren thuisonderwijzen.

Zowel onze oudste als ik waren qua voortgezet onderwijs niets anders dan school gewend, dus we startten op die manier. In het eerste jaar werkten we alle boeken door. Bij de evaluatie was onze oudste met mij van mening dat het wellicht effectiever zou zijn om wat minder te 'oefenen omdat het boek het voorschreef' en wat meer te kiezen voor datgene wat voor hem nu echt noodzakelijk was. Zo scherpde hij mijn thuisonderwijsbekwaamheid.

In het tweede jaar lieten we de schoolse manier van werken daarom een stukje los om beter aan te sluiten bij zijn leerbehoefte. Ik heb een achtergrond in volwasseneneducatie, dat kwam ons goed van pas. Omdat we ons ondertussen ook oriënteerden op de vraag hoe we de onderwijsloopbaan uiteindelijk zouden afsluiten, besloten we in overleg met onze oudste dat hij twee staatsexamens zou doen, een taal en een exact vak. We kozen hiervoor, omdat de methodiek van die examens behoorlijk verschilt. Het werden Engels en Algemene Natuurwetenschappen (ANW).

Let wel, dit besluit viel in het tweede jaar van ons thuisonderwijs, dus tweede jaar gymnasium. Doel was om gewoon eens te kijken hoe een staatsexamen in elkaar zat, wat je er voor moest doen en hoeveel tijd en aandacht dat zou vragen. We waren er allemaal vrij zeker van dat hij zou slagen voor ANW. Dat onderwerp heeft zijn interesse en hij had er ook veel kennis van en inzicht in. Engels was niet bedoeld om te slagen, maar om uit te proberen hoe het werkte. Proefexamens waren er niet, dus we deden het met de proefexamens voor het Centraal Schriftelijk Eindexamen en hoopten er voor wat betreft het college-examen (dat het schoolonderzoek vervangt) maar het beste van.

Engels was ook een relatief nieuw onderwerp. We waren er naast school zelf al mee gestart toen hij tien was, in verband met een reis, in de zomervakantie, voor het verlenen van ontwikkelingshulp. Hij volgde in de zomer een English as a Second Languagecourse in Londen, waar we en passant geconfronteerd werden met de bomaanslagen op 7 juli 2005. We zaten op datzelfde moment gelukkig net in een andere metro. Over leerzame levenslessen gesproken.

Die cursus legde een basis voor zijn Engels. Op aanraden van een ervaren thuisonderwijzer in London pakten we het verdere Engels op door veel voor te lezen uit boeken die hij in het Nederlands al kende. Zo bouwde hij in *no time* een grote woordenschat op. Toen het voorlezen van een spannend boek hem te langzaam ging, nam hij het boek zelf over en vroeg alleen nog woorden waarvoor we zelf ook het woordenboek nodig hadden.

Voor ons thuisonderwijs gebruikten we voor Grieks een Engelse methode die aansloot bij onze geloofsovertuiging en die de Engelse grammatica zeer grondig uitlegde om de Griekse grammatica even grondig te kunnen verduidelijken. Zo sloegen we twee vliegen in één klap: Engels en Grieks. Ter voorbereiding op het staatsexamen namen we een HBO-boek door dat de verschillen tussen de Nederlandse en Engelse grammatica belichtte. Weer twee vliegen in één klap: Nederlands en Engels. Boekverslagen werden gemaakt, mondeling werd voorbereid, maar niemand in onze omgeving wist

van zijn examen. We wilden hem de kans geven om het uit te proberen zonder sociale druk om te slagen. Tot zijn en onze blijdschap slaagde hij op zijn 13e voor beide staatsexamens, VWO ANW en VWO Engels, met mooie cijfers. En dat terwijl hij voor Engels nooit een VWO-lesboek had ingekeken.

Maar, hij had wel een mening over de staatsexamens. Naar zijn mening hielden ze hem af van het echte leren. Kon dat niet anders?

Toen we starten, was ons doel om in zes jaren toe te werken naar VWO-eindexamen, via het gymnasiumtraject. Na de geslaagde staatsexamens krabden we ons wel even achter de oren. Hoe nu verder? In ons onderzoek naar scholen waarop hij geplaatst zou kunnen worden was er één school van dezelfde richting als de basisschool, maar omdat dit een dependance was, waren niet alle soorten voortgezet onderwijs beschikbaar. Die school viel af, hij kon daar niet op geplaatst worden. De leerplichtambtenaar had zonder ons medeweten nog wel de vrijheid genomen om de directeur te bellen. Zij liet ons later weten dat de directeur haar had gezegd dat onze oudste beter direct naar het HBO kon gaan. Dat had ons verrast. Nu kwam die uitspraak weer bij ons boven.

We zetten ondertussen het gymnasiumprogramma voort, maar lieten het schoolse werken wel meer en meer los. Dat was ook mogelijk, onze zoon vond in de loop van de twee jaren thuisonderwijs zijn intrinsieke motivatie om te leren terug en werkte steeds meer zelfstandig. Hij merkte weer wat hij echt leuk vond en koos een hobby waar hij nu deels zijn brood mee verdient. Hij heeft die vaardigheden volledig autodidactisch opgedaan. Mijn rol verschoof van onderwijzer en uitlegger naar coach, hij werd eigenaar van zijn eigen onderwijsprogramma. Ondertussen leerde hij mij geometrie. Dat heb ik hem nooit hoeven uitleggen, hij legde het mij uit aan de hand van de gekozen methode. Voor ons was het daarmee onomstotelijk duidelijk dat hij de stof uit-en-ter-na beheerste.

Even een woord over die methoden. Voor de exacte vakken kozen we uiteindelijk voor Engelstalige methoden. Waarom? Het zijn methoden die (1) aansluiten bij onze geloofsovertuiging, (2) geschreven zijn voor de thuisonderwijssituatie en (3) bovendien in staat zijn om de leerstof van het hele VWO in één à twee jaren over te brengen in plaats van zes jaren. Tel uit de winst voor onze zoon. Daarnaast hadden we voor andere onderwerpen zowel Engelstalige als Nederlandstalige leermiddelen. Voor Nederlands stapten we na twee jaren van VWO-niveau over op hbo-niveau.

Inmiddels hoorden we van de mogelijkheid van *dual enrollment* en van het halen van studiepunten via het College Level Examination Program (CLEP). Terwijl we de uitgezette koers vasthielden, zochten we dit grondig uit. Onze conclusie was dat onze oudste langs die weg op een snellere en effectiever manier zijn niveau zou kunnen aantonen dan via staatsexamens. Niet omdat het niveau van de examens lager was, maar omdat dit examensysteem zo ingericht is, dat je op basis van al opgedane kennis met minimale examengerichte voorbereiding examen kon doen en zo je kennis en vaardigheden kunt aantonen. Ook dit systeem probeerden we uit met een onderwerp dat hem echt lag: informatica. Het resultaat was zodanig positief dat we een examenprogramma samenstelden waarmee hij zou kunnen aantonen dat hij minimaal over VWO-niveau beschikte door op hbo-niveau examen te doen. Hij startte met deze examens toen hij vijftien jaar was. De rode lijn in ons programma hielden we vast, maar we bouwden nu voor hem ruimte in om zich voor te bereiden op examens. Juist omdat deze examens methodeonafhankelijk zijn, bleef het voor ons mogelijk om leermiddelen te gebruiken die stroken met onze geloofsovertuiging.

Na verloop van enkele maanden had hij examens gehaald voor ongeveer acht relevante vakken, naast de twee staatsexamens. Daardoor was duidelijk dat hij zeker niet achterliep op zijn leeftijdsgenoten in het regulier onderwijs. Ik zou haast zeggen: integendeel. Op basis van deze examens was duidelijk dat hij al ruimschoots VWO-niveau had.

Elk gehaald examen leverde een aantal punten op. Toen we samen de punten eens optelden, bleek hij al 50 van de 120 vereiste punten voor een *college degree* te hebben. Dat verraste ons. We hebben onze oudste de vraag voorgelegd wat hij wilde. Het hierbij laten en dan over enkele jaren een beslissing nemen of direct doorstomen naar een *college degree*? Hij koos voor het laatste. De keuze viel op een opleiding die grotendeels online te realiseren was. Het mooie van dit Amerikaanse systeem is dat je examens kunt doen zonder dat je verplicht ingeschreven staat op een college/HBO/universiteit. Je behaalde punten worden bewaard en als je uiteindelijk een instelling gekozen hebt, kun je deze inzenden en vrijstelling krijgen voor alle vakken die je al gehaald hebt. Dat gaf ons grote flexibiliteit en bovendien de mogelijkheid om, zonder dat er conflict ontstond met onze richtingbedenkingen, vorm te geven aan het verdere onderwijs.

Het werd een combinatie van onze eigen lijn en voorbereiding op examens in meer specifieke, managementgerichte onderwerpen. Voor onze eigen lijn maakten we nog steeds zelf en samen de keuze voor de inhoud van het onderwijs, voor de examenlijn waren de eisen van de gekozen bachelor leidend. Sommige vakken vereisten geen examen, maar het volgen van een onlinecursus met bijbehorende opdrachten die soms door docenten, soms door het online examensysteem werden beoordeeld.

Zo was het mogelijk om 104 van de 120 studiepunten te behalen, waaronder enkele voor Nederlands in de vrije ruimte, voordat inschrijven op bij een *college*instelling noodzakelijk was voor het behalen van de laatste punten. Ondanks het feit dat hij die 104 punten al binnen had via Engelstalige examens, moest hij als buitenlands student nog een examen Engels doen, een toelatingseis. Dat leverde uiteraard geen enkel probleem op. De vier examens werden gehaald. Er ging nog wat mis met de vrijstelling van een bepaald vak, waardoor er op het laatste moment nog een examen gedaan moest worden. Toen was alles in orde en was het wachten op het oordeel van de examencommissie. Tot zijn en onze grote vrolijkheid bleek dat de commissie precies één dag voor zijn zeventiende verjaardag had besloten dat hij geslaagd was en zijn *Bachelor's degree* in zijn zak mocht steken. Hoewel we absoluut niet met dit plan van start zijn gegaan, bleek de inschatting van de voornoemde directeur volkomen juist. Het hilarische aan het geheel is ook nog eens dat hij uiteindelijk aangenomen werd voor een *traineeship* binnen de Rijksoverheid, omdat het betrokken ministerie aan de recruiters te kennen had gegeven dat zij geen HTS-ers wilde, maar mensen die out-of-the-box konden denken(!)².

Misschien begrijpt u na deze uiteenzetting waarom dit wetsvoorstel mij zo ontzettend diep raakt. Met onze zoon hebben we steeds gekeken naar zijn belangen. In samenhang met onze gezamenlijke geloofsovertuiging hebben we gaande weg keuzes gemaakt. Van tevoren hadden we een duidelijk doel voor ogen: op zijn 18^e VWO halen. Het werd uiteindelijk: een dag voor zijn zeventiende verjaardag zijn Bachelor halen en enkele jaren later nog een Bachelor Honours, zonder dat er concessies hoefden te worden gedaan aan onze geloofsovertuiging. Voor onze zoon heb ik mijn eigen werk opzij gezet om samen met hem een rijk ontwikkelingspad te volgen.

En wat mij nu het meest ontstelt, is dit: dit mooie academische resultaat hadden we nooit kunnen halen als we gebonden waren aan de nu voorgestelde wetgeving. De voertaal zou zijn afgekeurd; het gebruik van Engelstalige methoden voor een groot deel van het onderwijs (hoewel toegesneden op thuisonderwijs) zou zijn afgekeurd; de vele reizen die we gemaakt hebben zouden zijn afgekeurd (hij is in totaal negen keer de wereld rond geweest, waarvan een aanzienlijk deel tijdens zijn basisschooltijd, en wat heeft hij daarmee een schat aan levenservaring, (mensen)kennis en taalvaardigheid opgedaan); het onderwijsplan zou op een gegeven moment zijn afgekeurd, omdat deze niet meer toewerkte naar een startkwalificatie. Weliswaar naar iets dat daaraan minimaal

² Met mijn welgemeende excuses aan alle HTS-ers die dit lezen en out-of-the-boxdenkers bij uitstek zijn

gelijkwaardig is en in elk geval onomstotelijk aantoont dat het startkwalificatieniveau behaald is, maar dit wetvoorstel laat daarvoor geen ruimte. Vele keuzes die wij ten aanzien van het onderwijs gemaakt hebben, waar mogelijk in overleg met onze zoon en altijd met zijn belang op het oog, dragen volgens het onderhavige wetsvoorstel niet bij aan een basiskwaliteit van onderwijs. Dat is buitengewoon bevreemdend, zeker nu een extern en onafhankelijk exameninstituut een heel andere mening is toegeedaan.

Daarom vind ik dit wetsvoorstel om te huilen. Niet in overdrachtelijke zin, maar letterlijk. Zestien jaar na onze oudste zoon hebben we namelijk nog twee kinderen mogen krijgen. Ook voor hen zijn wij vrijgesteld op basis van oprechte en diepgewortelde bedenkingen tegen de richting van de ons dun bezaaid omringende scholen. Ook zij blijken onder onze begeleiding beduidend sneller te gaan dan leeftijdsovereenkomstig. Zodanig zo dat we het Keurmerk Thuisonderwijs dat we voor onze jongste hadden niet na drie jaar, maar al naar anderhalf jaar opnieuw aanvroegen, omdat de leeftijdsovereenkomstige driejaarplanning in anderhalf jaar was doorlopen. Ondanks dat zal ik, als dit wetsvoorstel wet wordt, mijn opgedane kennis en ervaring niet langer kunnen inzetten voor hen. Daarom is dit een wetsvoorstel waardoor wij niet meer in staat zullen zijn een succesvol gebleken aanpak voort te zetten. En wij zijn echt niet de enigen.

De visie op thuisonderwijs die spreekt uit de Memorie van Toelichting en die de Rijksoverheid op haar website verwoordt³, bedroeft mij zeer. Zelfs als er situaties zijn waarin het thuisonderwijs verkeerd uitpakt (en in de ogen van de thuisonderwijsorganisaties daarom naar verwachting ook niet als thuisonderwijs gezien zal worden), dan nog is mijn vraag: waar heeft het overgrote deel van de ouders het aan verdiend dat de wijze waarop zij hun kinderen op educatief vlak begeleiden zo wordt weggezet? Ik vind dat echt heel verontrustend.

Daar waar ik geleerd heb het schoolse denken los te laten ten bate van onze oudste en ook de twee jongsten nu, wordt mij dat bij wet weer opgelegd. Leermiddelen die voor onze kinderen zeer succesvol zijn, zal ik niet meer mogen gebruiken. De investeringen in tijd en geld die ten grondslag liggen aan hun onderwijs kunnen geen vrucht meer dragen. Wij maken plannen op basis van een langetermijnvisie op hoofdlijnen met diverse punten op de horizon (drie jaar vooruit en jongvolwassenheid). Op basis daarvan kiezen we de leermiddelen, ongeveer om de zes weken tot drie maanden. We vullen de details dagelijks in op grond van de vorderingen van die dag, zoals een goed onderwijzer betaamt. Dit alles zal niet voldoende zijn voor de eisen van het gedetailleerde 'jaarlijkse onderwijsplan'. Mijn didactische aanpak, toegesneden op de kinderen, zal afgekeurd worden, omdat het niet te vatten is in een gedetailleerd onderwijsplan waarvan kan worden getoetst of het wordt 'nageleefd'. Het zal afgekeurd worden, omdat het niet te vergelijken is met een methodeleerlijn die naar de kerndoelen toegeschreven is. Misschien zal zelfs mijn pedagogisch-didactische bekwaamheid bij een huisbezoek wel als 'onvoldoende' worden aangemerkt, omdat ik methoden op een heel andere manier hanteer dan scholen voor wie het de rode draad voor het onderwijs is. De wijze waarop wij de vorderingen van de kinderen bijhouden, zal worden afgekeurd, omdat het geen leerlingvolgsysteem is. We zullen strafbaar zijn, omdat we ons huis niet slechts incidenteel verlaten voor onderwijsactiviteiten, maar op regelmatige basis. We zullen strafbaar zijn, omdat we reizen wél nadrukkelijk en uit volle overtuiging als leermiddel hanteren. Ik zal mijn kinderen moeten overtuigen van toetsen waar ik niet achter sta en die zij niet nodig hebben. Ik zal vanaf de leeftijd van ongeveer twaalf jaar mijn kinderen moeten voorsorteren voor een VMBO-, HAVO- of VWO- examen, omdat we anders strafbaar zijn. En dat terwijl een dergelijke keuze, zoals uit onze eigen ervaring blijkt, gerust wat langer uitgesteld kan worden zonder dat het een kind enig kwaad berokkent. Sterker nog, bij onze oudste kwam er uiteindelijk een heel andere route uit dan we

³ "Het is beter als uw kind naar school gaat: De kwaliteit van onderwijs is niet dezelfde als bij les buiten school (thuisonderwijs)." - <https://www.regelhulp.nl/ik-heb-hulp-nodig/leerplicht-niet-naar-school>

voor ogen hadden. Maar ook die andere route zal strafbaar zijn, omdat we, toen dat voor hem beter was, niet meer naar een Nederlandse startkwalificatie toewerkten. Hij heeft officieel geen Nederlandse startkwalificatie. Hij heeft wel een diploma dat door het Nuffic voor de Nederlandse situatie gelijk is gesteld aan HBO, maar die mogelijkheid ontnemt deze wet onze jongste kinderen. We zullen onze jongste kinderen moeten uitleggen dat hun bloedeigen oudste broer wel kansen kreeg, die hen niet meer gegund worden.

Dat zijn alleen nog maar de onderwijstechnische aspecten. Wat mij ook grote zorgen baart, is de volstrekt onjuiste weergave van de totstandkoming van de vrijstelling in de Memorie van Toelichting en de rol van de gemeente daarbij. Ook de jeugdzorgbenadering die wordt losgelaten op ouders die in gevolge een wettelijke verplichting een kennisgeving indienen om een hun van rechtswege toekomende vrijstelling te materialiseren is onbegrijpelijk, gezien het geheel van de Nederlandse wetgeving. Toezicht door de inspectie is kennelijk niet genoeg, toezicht door de leerplichtambtenaar wordt hieraan gekoppeld. Maar hier overschrijdt de regering toch echt een grens.

We zien dat het wetsvoorstel een tweeledig toezicht voorstelt: toezicht door de inspectie en toezicht door de leerplichtambtenaar. Het toezicht door de inspectie behelst het onderwijs en de veiligheid. Het toezicht door de leerplichtambtenaar behelst de richtingbezwaren en de opvoeding (onder de noemer veiligheid), omdat het gesprek onder meer aangewend wordt om de signaleringsfunctie door de leerplichtambtenaar te faciliteren en, ik citeer: “de gemeente in positie te brengen om hun verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg(!), waar nodig, waar te kunnen maken”.

Echter, waar de wet een verplichting tot het geven van thuisonderwijs oplegt, kan er Grondwettelijk uitsluitend sprake zijn van toezicht op het onderwijs. Toezicht op de richtingbezwaren is in strijd met de Grondwet (godsdienstvrijheid, zie ook artikel 9 AVG) en met het karakter van de vrijstelling: deze ontstaat van rechtswege. Toezicht op de opvoeding komt de overheid niet toe, niet bij ouders van schoolgaande kinderen en evenmin bij vrijgestelde ouders. Waar toezicht op het onderwijs wordt geïntroduceerd, blijft de rol van de gemeente ten aanzien van deze vrijstelling beperkt tot de administratieve taken die hen wettelijk zijn opgedragen. De onwettige praktijk die in de afgelopen vijftien jaren is gecreëerd is en blijft in strijd met de Grond- en andere wetten.

De overheid overschrijdt dus grenzen. Allereerst die van de essentie van de vrijstellingsregeling: godsdienstvrijheid. De enige rechtsbescherming van ouders in relatie tot de gemeente is het feit dat de vrijstelling, omdat het om gewetensbezwaren gaat, uit de wet volgt en geen gevolg is van een beslissing van de gemeente. Alles dat als voorwaarde voor het verkrijgen van de vrijstelling wordt toegevoegd, ontnemt aan de vrijstelling het karakter van rechtswege en ontnemt ouders ten aanzien van het onderwijs hun godsdienstvrijheid. Godsdienstvrijheid moet verdiend worden met ‘voldoende onderwijs’. Dat is onmogelijk. Problematisch daarbij is ook wat ik hierboven heb laten zien: de eisen die het wetsvoorstel verbindt aan dat onderwijs maken het onmogelijk om onderwijs dat naar nationale (Nuffic) en internationale (een state college) maatstaven van meer dan voldoende kwaliteit is als zodanig aan te merken.

De tweede grens die overschreden wordt, is de –broodnodige- takenscheiding tussen inspectie en gemeente. De inspectie houdt toezicht op het onderwijs, de gemeente handhaaft de Leerplichtwet. Daarnaast zou er onzes inziens binnen de gemeente, ten aanzien van op artikel 5 onder b vrijgestelde ouders, een strikte, niet op enigerlei wijze⁴ te compromitteren takenscheiding moeten zijn tussen leerplicht- en jeugdzorgtaken. Dat de leerplichtambtenaar ten aanzien van absoluut verzuim zaken

⁴ Dus ook zeker niet door het, op verzoek van de leerplichtambtenaar, toevoegen van ‘anderen’ aan een gesprek. Dat gesprek zelf is overigens in het licht van de vrijstelling van rechtswege op grond van richtingbedenkingen en de Nederlandse wet juridisch onhoudbaar. Zie voor een uitwerking daarvan het eerste deel van de reactie van vereniging Thuisonderwijsverbond, de link vindt u op de volgende pagina.

afstemt met jeugdzorg, daar zit enige logica achter. Maar ouders die door het indienen van een kennisgeving voldoen aan een wettelijke verplichting moeten daarvan verschoond blijven en mogen niet geconfronteerd worden met een omgekeerde bewijslast op het gebied van opvoeding. De onschuldpresumptie moet prevaleren.

Historisch gezien kent Nederland een rijke traditie van bescherming van godsdienstvrijheid en onderwijsvrijheid én een rijke traditie van thuisonderwijs⁵. Het is altijd begrepen geweest onder de vrijheid van onderwijs die sinds 1848 in onze Grondwet staat. Deze vrijheid van onderwijs is nooit bedoeld als 'vrijheid van schoolonderwijs' en dat is het ook na de Pacificatie van 1917 niet geworden. Tot 1969 was het een zelfstandige grond voor vrijstelling. Toen is het misgegaan. In 1969 is aan ouders die geen richtingbezwaren hebben de vrijheid ontnomen om te kiezen voor een andere vorm van onderwijs dan schoolonderwijs. Staatssecretaris Grosheide was het daar destijds niet mee eens, maar een amendement is een amendement, de Raad van State toetst in dat stadium niet meer en de Eerste Kamer heeft -op dat punt althans- zitten slapen.

Ten slotte zou ik graag minister Slob, waarvan ik weet én geloof dat hij staat voor onderwijsvrijheid en godsdienstvrijheid, dringend willen oproepen dit wetsvoorstel en de Memorie van Toelichting aan een nadere analyse te onderwerpen ten aanzien van de eerbiediging van:

- de godsdienstvrijheid en daaraan gerelateerd
- de vrijstelling wegens richtingbezwaar;
- de onderwijsvrijheid en daaraan gerelateerd
- de inrichtingsvrijheid van de onderwijsgevende, in dit geval de thuisonderwijzende ouders;
- de wettelijke takenscheiding tussen gemeente en inspectie;
- het wettelijk onderscheid tussen onderwijs en opvoeding;
- het wettelijk onderscheid tussen ouders en schoolbestuur.

Daarnaast vraag ik aandacht voor:

- de weergave van de totstandkoming van de vrijstelling in de MvT in relatie tot artikel 5, 6 en 8 Leerplichtwet;
- de noodzakelijke strikte begrenzing van de taak van de leerplichtambtenaar tot 'handhaving van de leerplichtwet' in plaats van 'toeleider naar jeugdzorg';
- de geringe mate waarin het gezin als hoeksteen van de samenleving als uitgangspunt wordt genomen;
- de vooringenomen houding ten aanzien van thuisonderwijs.

De bijdrage van vereniging Thuisonderwijsverbond kan daarbij behulpzaam zijn en beveel ik van harte aan.

<https://www.thuisonderwijsverbond.nl/wp-content/uploads/2020/07/20200714-Deel-1-Reactie-vereniging-Thuisonderwijsverbond-op-wetsvoorstel.pdf>

Ook deel 2 beveel ik warm aan, omdat daarin twee voorstellen staan die eventueel toezicht wel combineerbaar maken met zowel de godsdienstvrijheid als de vrijheid van onderwijs.

<https://www.thuisonderwijsverbond.nl/wp-content/uploads/2020/07/20200714-deel-2-Voorstellen-vereniging-Thuisonderwijsverbond-internetconsultatie.pdf>

⁵ Dat werd niet alleen door huisonderwijzers, maar ook door ouders zelf gegeven.

De door vereniging Thuisonderwijsverbond voorgestelde definitie zou ons, in tegenstelling tot dit wetsvoorstel, wel in staat stellen tot het continueren van ons thuisonderwijs. Ik geef haar hieronder voor de volledigheid ook weer.

Verder geef ik de minister in overweging om de Leerplichtwet te repareren en de in 1969 gemaakte fout te herstellen door de vrijstelling wegens voldoende huisonderwijs weer op te nemen naast de vrijstelling wegens richtingbezwaar. Dan kunnen ook ouders die geen gewetensbezwaren hebben maar wel graag thuisonderwijs willen geven, voor deze onderwijsvorm kiezen. Dat lost veel onduidelijkheid op. Op basis van onze eigen ervaring en gezien de ervaringen wereldwijd zijn mijn man en ik er heel zeker van dat dit, in tegenstelling tot de teneur van het wetsvoorstel, juist voor de betrokken kinderen een positieve uitwerking zal hebben.

Ik dank u hartelijk voor uw aandacht en wens u veel wijsheid toe.

Wettelijke definitie van thuisonderwijs en de verantwoordelijkheden en vrijheden van thuisonderwijzende ouders naar analogie van artikel 31a, WPO en artikel 32e, WVO:

1. Onder thuisonderwijs wordt verstaan het ten aanzien van het funderend onderwijs binnen de kaders van de Nederlandse wetgeving verantwoordelijkheid dragen voor het inhoudelijke, didactische en pedagogische onderwijsproces binnen het eigen gezin.
2. Thuisonderwijsouders komt een zelfstandige verantwoordelijkheid toe als het gaat om het beoordelen van de onderwijsprestaties van hun kinderen.
3. Thuisonderwijsouders beschikken over inhoudelijke, didactische en pedagogische zeggenschap, waaronder wordt verstaan de zeggenschap over:
 - a. de inhoud van de lesstof;
 - b. de wijze waarop de lesstof wordt aangeboden en de middelen die daarbij worden gebruikt;
 - c. de te hanteren pedagogisch-didactische aanpak binnen het gezin en de wijze waarop daar uitvoering aan wordt gegeven, waaronder de begeleiding van de individuele kinderen en de frequentie van de contacten met andere thuisonderwijsgezinnen;
 - d. het in samenhang met de onderdelen a, b en c, onderhouden van de bekwaamheid middels lidmaatschap van een erkende vereniging en deelname aan de kwaliteitsborgingscyclus van die vereniging.
4. De erkende vereniging hanteert een reglement waarin de afspraken zijn opgenomen over de wijze waarop de kwaliteitsborgingscyclus, bedoeld in het derde lid onder d, wordt georganiseerd binnen die vereniging. Bij het opstellen van dit reglement worden de standpunten van de betreffende vereniging in acht genomen en de statutaire doelen en middelen uitgewerkt.
5. Lidmaatschap aan een erkende vereniging is vrijwillig. De inspectie houdt toezicht op het onderwijs van ouders die niet aangesloten zijn.
